

openbaar ministerie

België op weg naar een Europees wetboek van strafprocesrecht met dank aan een terrorist, of de groeiende impact van de toegang tot een advocaat

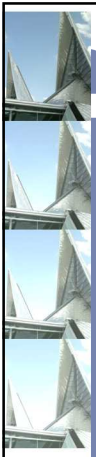
De heer Yves Liégeois
Hoofdcördinator expertisenetwerk strafrechtspleging
Eerste Advocaat-generaal Antwerpen

Beknopt schematisch overzicht

- **Categorie 1:** getuigen en slachtoffers die verhoord worden krijgen de volgende rechten:
 - de beknopte mededeling van de feiten
 - het zwijgrecht light (mededeling: geen verplichting zichzelf te beschuldigen)
- **Categorie 2:** de niet van hun vrijheid benomen verdachten verhoord aangaande feiten strafbaar met minder dan 1 jaar gevangenisstraf krijgen daar bovenop:
 - Beknopte mededeling van de feiten
 - Het **zwijgrecht zwaar**: keuze om na bekendmaking van de identiteit te **antwoorden** op de gestelde vragen **of te zwijgen**
 - **Mededeling dat hij niet van zijn vrijheid is benomen en dat hij bijgevolg op elk ogenblik kan staan en gaan waar hij wil**
 - Een **schriftelijke verklaring van de rechten** (model bij KB vastgelegd en nog niet gewijzigd aan de laatste wetswijziging¹)

¹ Wet van 25 april 2014 houdende diverse bepalingen betreffende justitie (B.S. 14 mei 2014).

- **Categorie 3:** de **NIET** van hun vrijheid benomen verdachten verhoord aangaande feiten strafbaar met 1 jaar gevangenisstraf of meer krijgen daar bovenop:
 - Een **vertrouwelijk overleg** met advocaat voorafgaand aan het **eerste verhoor**: dit recht kan tot **1 X uitstel** van het verhoor leiden
 - **Beknopte mededeling van de feiten die eveneens moet kunnen dienen om de advocaat in te lichten over de feiten waarop het verhoor betrekking heeft**. Indien het verhoor plaats vindt na schriftelijke uitnodiging met de opsomming van de rechten wordt de beknopte mededeling van de feiten tevens opgenomen in die uitnodiging. Op die wijze kan de advocaat er in voorkomend geval kennis van nemen (zie arrest Grondwettelijk Hof van 14 februari 2013 nummers B.36.2 en B.37 en de weerhouden interpretaties bij de verwerping van de beroepen).

Categorie 4: de verdachten die van hun vrijheid benomen zijn (gearresteerd) krijgen bovenop al die rechten:

- Een aan het eerste verhoor voorafgaand vertrouwelijk overleg met een advocaat geregeld met wachtermijnen (2 uur om te komen / 30 minuten vertrouwelijk overleg soepel toe te passen overeenkomstig het arrest van 14 februari 2014 van het Grondwettelijk Hof en de COL 8/2011). De beknopte mededeling van de feiten wordt eveneens aan de advocaat gedaan vóór het vertrouwelijk overleg.
- Bijstand advocaat tijdens alle verhoren gedurende de arrestatietermijn (24 uren mogelijk éénmaal te verlengen tot 48 uren mits beslissing OR) + op verzoek tijdens de verhoren nabevol aanhouding
- Recht op inlichten van een vertrouwenspersoon van de arrestatie
- Recht op medische bijstand
- Recht op bijkomend vertrouwelijk overleg van 15 minuten (bij elk verhoor gedurende de arrestatietermijn):
 - maximaal EEN MAAL met onderbreking op verzoek verdachte of advocaat
 - of bij opduiken tijdens het verhoor van nieuwe strafbare feiten die niet voorzien zijn in de beknopte mededeling van de feiten, en het verhoor daarover
- Recht op bijkomend vertrouwelijk overleg van ongeveer 30 minuten tijdens de verlenging van de arrestatie door de OR (éénmaal 24 u)

4

- Wijziging van hoedanigheid / categorie van verhoorde

De wijziging van hoedanigheid tijdens het verhoor (van bv getuige naar verdachte) is wettelijk geregeld zodat de betrokkene bij wijziging de hogere rechten bekomt van de categorie waarin hij thuis hoort.

- De afstandsregeling voor vertrouwelijk overleg en bijstand tijdens het verhoor

Dit betreft enkel de categorieën 3 en 4, namelijk:

- de meerderjarige gearresteerde personen
- de meerderjarige personen vrij van komen en gaan maar verdacht van een feit dat strafbaar is met 1 jaar gevangenisstraf of meer (drempel van voorlopige hechtenis)

Vermits het recht op toegang tot een advocaat twee componenten bevat ingeval van arrestatie (voorafgaand vertrouwelijk overleg / bijstand tijdens verhoor) **kan de afstand slaan op hetzij het voorafgaand vertrouwelijk overleg, hetzij op de bijstand tijdens het verhoor, hetzij op beide facetten.**

Afstand is zeer scherp geregeld. Enkel een meerderjarige kan afstand doen van voormelde rechten bij schriftelijk gedateerd en ondertekend document. Bij een gearresteerde meerderjarige verdachte kan afstand bovendien enkel mits een telefonisch "overleg" met de permanentiedienst van de balie.

5

- Afwijkingsgronden

Er kan afgeweken worden van de rechten van personen die van hun vrijheid benomen zijn, maar de afwijkingsmogelijkheden zijn beperkt te interpreteren en vereisen een met redenen omklede beslissing van de magistraat, procureur des Konings of onderzoeksrechter.

- Wedersamenstelling

Wanneer een plaatsbezoek wordt georganiseerd met het oog op de reconstructie van de feiten, laat de onderzoeksrechter zich vergezellen door de verdachte, de burgerlijke partij en hun advocaten.

6

Daarbuiten regelde de wet, zoals laatst gewijzigd bij de wet diverse bepalingen van 25 april 2014², nog een aantal procedureel gevoelige punten:

1° De sanctie op de schending van het recht tot toegang van een advocaat.
De sanctie op het niet in acht nemen van de regels inzake toegang tot een advocaat werd scherper gesteld en in overeenstemming gebracht met de sanctie die volgt uit de rechtspraak van het E.H.R.M. **Tegen een persoon kan geen veroordeling worden uitgesproken die gegrond is op verklaringen** die hij heeft afgelegd in strijd met de bepalingen betreffend het vertrouwelijk **overleg** en/of de **bijstand** van een **advocaat** tijdens het verhoor. Deze sanctie komt neer op een volledig verlies van bewijswaarde à charge van het verhoor en de bewijzen die daar rechtstreeks uit volgen of voortspruiten. Er kan verwezen worden naar art. 47 bis, § 6 Sv;

² Wet houdende diverse bepalingen betreffende Justitie van 25 april 2014 (B.S. 14 mei 2014)

7

2° Het verkeerscontentieux werd opnieuw opgenomen in de regeling. De uitsluiting van het verkeerscontentieux werd opgeheven;

3° De beknopte mededeling van de feiten.
De beknopte mededeling van de feiten waarover het verhoor zal gaan moet ook aan de advocaat worden meegedeeld mee gelet op zijn rol;

4° De mededeling aan **te verhoren verdachten** die niet van hun vrijheid benomen zijn dat "hij niet van zijn vrijheid is benomen en op elk ogenblik kan gaan en staan waar hij wil".

8

Toepassingsgebied van de richtlijn 2013/48/EU

De richtlijn is van toepassing op de verdachten of beklaagden in een strafprocedure, **vanaf het ogenblik** waarop zij er door de bevoegde autoriteiten van een lidstaat door middel van een officiële **kennisgeving of anderszins** van in kennis worden gesteld dat zij ervan worden **verdacht** of beschuldigd een **strafbaar feit** te hebben begaan, ongeacht of hen hun vrijheid is ontnomen. Zij is van toepassing **totdat de procedure is beëindigd**, dat wil zeggen totdat definitief is vastgesteld of de verdachte of beklaagde het strafbare feit al dan niet heeft begaan, met inbegrip van, indien van toepassing, de strafoplegging en de uitkomst in een eventuele beroepsprocedure.³

³ Artikel 2/1 van de Europese richtlijn 2013/48/EU.

9

Categorie 1

De eerste trede in de SALDUZ-trap heeft betrekking op de situatie van benadeelden, slachtoffers of getuigen. Deze groep wordt niet geïdendeerd door de Europese richtlijn.

Een wetswijziging is niet nodig.

10

Categorie 3

- Uitbreiding tot alle feiten strafbaar met "een vrijheidsbenemende" straf

Categorie 3 moet dus uitgebreid worden zodat gelijke rechten worden toegekend aan alle personen die verdacht worden van een feit strafbaar met een vrijheidsbenemende straf (hoe gering ook).

- Uitbreiding van het recht op toegang tot een advocaat
 - Uitbreiding van het aantal verhoren: volledig onderzoek

Volgens art. 2 van de Europese richtlijn geldt het recht op toegang tot een advocaat voor alle verhoren gedurende het volledig onderzoek. De beperking tot het eerste verhoor komt dus te vervallen.

11

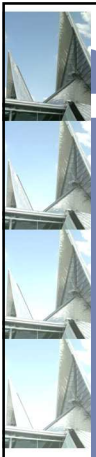

Categorie 3

- Uitbreiding van de toe te kennen rechten: voorafgaand overleg en bijstand tijdens het verhoor
- Passieve organisatie en afstandsregeling

De voorafgaande overweging preciseerd verder duidelijk dat de lidstaten evenwel geen actieve stappen hoeven te zetten om ervoor te zorgen dat verdachten of beklaagden waarvan de vrijheid niet is ontnomen, bijstand krijgen van een advocaat indien zij zelf niet het nodige hebben gedaan om door een advocaat te worden bijgestaan. Hier wordt echter aan toegevoegd: "*Het dient de verdachte of beklaagde vrij te staan contact op te nemen met een advocaat, die te raadplegen en erdoor te worden bijgestaan*".

12

Categorie 3

De passieve organisatie van het recht op toegang tot een advocaat heeft implicaties met betrekking tot de problematiek van de afstand. De reeds geciteerde voorafgaande overweging (27) lijkt samen te moeten gelezen, worden met artikel 3, 4 van de EU-richtlijn dat twee onderscheiden regelingen lijkt te bevatten:

- o Eerder toepasselijk op verdachten die niet van hun vrijheid zijn benomen

-“De lidstaten spannen zich ervoor in algemene informatie ter beschikking te stellen om verdachten of beklaagden te helpen een advocaat te vinden” (eerste lid art. 3/4).

13

Categorie 3

- o Voor verdachten wiens vrijheid is ontnomen

-“Onverminderd de bepalingen van het nationale recht betreffende de verplichte aanwezigheid van een advocaat, treffen de lidstaten de noodzakelijke regelingen om ervoor te zorgen dat verdachten of beklaagden wie de vrijheid is ontnomen in staat zijn om hun recht op toegang tot een advocaat daadwerkelijk uit te oefenen, tenzij zij afstand hebben gedaan van dat recht overeenkomstig artikel 9” (tweede lid art 3/4).

-Artikel 9 van de EU-richtlijn stelt van de afstand betreft:

- a) de verdachte of beklaagde mondeling of schriftelijk duidelijke en toereikende informatie in eenvoudige en begrijpelijke bewoordingen is gegeven over de inhoud van het betrokken recht en over de mogelijke gevolgen van het afstand doen daarvan; en
- b) deze vrijwillig en ondubbelzinnig geschiedt.

14

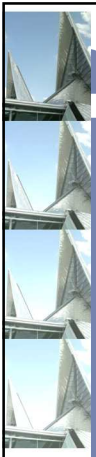
Categorie 3

De omzetting van de richtlijn vereist dat de te verhoren verdachte degelijk geïnformeerd wordt over zijn rechten. Indien dat gebeurt in een uitnodiging met vermelding van rechten en waarbij uitgelegd wordt dat hij zal geacht worden een advocaat te hebben geraadpleegd en alle nodige stappen te hebben ondernomen zodat het verhoor zonder uitstel kan afgenomen worden, en waarbij duidelijk wordt gemaakt wat het gevolg is van het in gebreke blijven de nodige stappen te nemen lijkt een afstandsverklaring eigenlijk niet nodig. De afstand volgt impliciet uit zijn gedrag en nalaten de nodige stappen te nemen. Het ter beschikking stellen van *algemene informatie om verdachten of beklaagden te helpen een advocaat te vinden* kan door het verwijzen naar de gegevens van het bureau voor rechtsbijstand.

- Wat met de feiten bestraft met kleine gevangenisstraffen (beneden 1 jaar maximum)

Personen verdacht van dergelijke feiten zullen bij verhoor sowieso onder categorie 3 vallen.

15

Categorie 2 – behoud en zo ja, inhoud

Toepassingsgebied herleiden tot feiten bestraft met een geldboete? Quid met de "mineure feiten"?

Indien een persoon verdacht wordt van feiten die niet strafbaar zijn met vrijheidsbenemende straffen lijkt een verhoor gepaard gaande met de rechten die overeenkomstig de Europese richtlijn moeten worden gewaarborgd onder categorie 3 (voorafgaand vertrouwelijk overleg met een advocaat en bijstand van een advocaat tijdens het verhoor waarvoor de verhoorde zelf de nodige stappen moet ondernemen) niet proportioneel.

16

Categorie 2 – behoud en zo ja, inhoud

Artikel 4 van Europese richtlijn luidt als volgt:
"Onverminderd het recht op een eerlijk proces is deze richtlijn, met betrekking tot lichte feiten:

a) *waarvoor krachtens de wet van een lidstaat een sanctie door een andere autoriteit dan een in strafzaken bevoegde rechtbank wordt opgelegd, en tegen het opleggen van deze sanctie beroep bij een dergelijke rechtbank, kan worden ingesteld, of kan worden verwezen naar een dergelijke rechtbank;*⁴

of

b) *waarvoor geen vrijheidsstraf kan worden opgelegd, alleen van toepassing op de procedures voor een in strafzaken bevoegde rechtbank,.*
Deze richtlijn is in elk geval volledig van toepassing indien de verdachte of beklaagde zijn vrijheid is ontnomen, ongeacht de fase van de strafprocedure".

⁴ Bij deze rubriek kan verwezen worden naar administratieve procedures die in een strafprocedure kunnen uitlopen; of naar de onmiddellijke inring door de politiediensten.

17

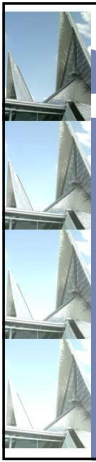

Categorie 2 – behoud en zo ja, inhoud

Er zijn **meerdere scenario's mogelijk** bij de omzetting van de Europese richtlijn.

- The sky is the limit visie
 - o Alle rechten toekennen aan elke persoon die verhoord wordt omtrent een misdrijf bestraft met een straf, hoe gering ook (dus ook deze gesanctioneerd met een geldboete) lijkt niet houdbaar. Deze piste die erop neerkomt dat categorie 2 geheel verdwijnt om volledig opgezogen te worden in categorie 3 lijkt het politiewerk in gevaar te brengen en zou zelfs de "mineure feiten" opzuigen.
- The sky has its limits visie
 - o Een andere piste zou erin bestaan **categorie 2** voor te behouden aan **strafbare feiten die enkel kunnen bestraft worden met een geldboete** (als hoofdstraf) waardoor ze **beschouwd worden als lichtere strafbare feiten die buiten de scope** vallen van het voorafgaand overleg met een advocaat en de bijstand van een advocaat tijdens het verhoor. De toegang tot een advocaat en de toepassing van de Europese richtlijn wordt dan in elk geval gewaarborgd in het kader van de procedure voor de bevoegde strafrechtbank.

18

Categorie 2 – behoud en zo ja, inhoud

Mogelijke syntheseoplossing

Rekening houdend met de tijdsdruk en de onmogelijkheid alle hervormingen tegelijk door te voeren zou in het kader van de Belgische strafrechtspleging voor de volgende oplossing kunnen geopteerd worden:

- o Feiten die niet gesanctioneerd worden met een vrijheidsbenemende straf worden beschouwd als mineure feiten en vallen buiten de toepassing van de bepalingen inzake het voorafgaand vertrouwelijk overleg met een advocaat en de bijstand van een advocaat tijdens het verhoor
- o Bij verhoor van personen verdacht van zulk feit worden de waarborgen gegeven die aan de huidige categorie 2 kleven

19

Categorie 2 – behoud en zo ja, inhoud

Mogelijke syntheseoplossing

- o In toepassing van art. 28bis, § 1 tweede lid Sv⁵ kan bij richtlijn uitgevaardigd overeenkomstig de artikelen 143 bis en 143ter van het Gerechtelijk Wetboek (dwingende richtlijnen van het Openbaar Ministerie) bepaald worden dat voor daarin bedoelde misdrijven (bijvoorbeeld die gesanctioneerd worden met een geldboete als hoofdstraf) aan de verdachte een vragenformulier wordt ter beschikking gesteld waarbij hij ingeval van betwisting een verhoor kan aanvragen
- o Indien een met betrekking tot die lichtere feiten te verhoren verdachte zich bij een verhoor aanmeldt met een advocaat voorzien van de nodige legitimatie mag die advocaat bijstand verlenen tijdens het verhoor.

⁵ Art. 28bis, § 1 tweede lid Sv: "De algemene beginselen volgens welke de politiediensten autoroom kunnen optreden, worden vastgelegd bij wet en volgens de bijzondere regels vastgesteld bij richtlijn uitgevaardigd overeenkomstig de artikelen 143bis en 143ter van het Gerechtelijk Wetboek".

20

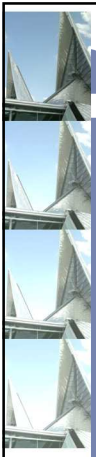

Categorie 4 (gearresteerde verdachten en toestand na bevel tot aanhouding)

- **Rechten bij arrestatie en tijdens de arrestatietermijn**

Niet iedereen deelt deze onverdeeld positieve benadering van de Belgische wetgeving. Het Comité tegen de foltering van de Verenigde Naties merkte in een rapport van 3 januari 2014 op dat de toegang tot een advocaat slechts effectief wordt op het ogenblik van het eerste verhoor, en niet vanaf het begin van de vrijheidsbeneming.

Indien de wetgever de rechten in de arrestatiefase nog zou willen uitbreiden zou dit moeten gepaard gaan met een soort "Miranda warning" ten aanzien van de op dat ogenblik door de politie "vermoede verdachte". Dit stelt andermaal een probleem van appreciatie voor de politie maar zou meer kracht zetten bij het later mogen aanwenden van spontane gezegden. 1. You have the right to remain silent / 2 Anything you say can and will be used against you in court of law / 3. You have the right to talk to a lawyer and have him present with you while you are being questioned / 4. If you cannot afford to hire a lawyer, one will be appointed to represent you before any questioning if you wish / 5. You can decide at any time to exercise these rights and not answer any questions or make any statements.

Categorie 4 (gearresteerde verdachten en toestand na bevel tot aanhouding)

- **Rechten na uitvaardiging van een bevel tot aanhouding**
 - **Huidige stand van zaken en streefdoel**

Het Hof van Cassatie heeft zich bij arrest van 9 april 2013 aangesloten bij de visie die het Grondwettelijk Hof bij arrest van 14 februari 2013 had gesteld, en oordeelde: *"noch artikel 6.1 en 6.3.c (EVRM) noch het algemeen rechtsbeginsel van het recht van verdediging vereisen dat de in verdenkinggestelde tegen wie de onderzoeksrechter een bevel tot aanhouding heeft verleend, ter gelegenheid van een ondervraging tijdens zijn voorlopige hechtenis bijstand heeft van een advocaat, tenzij hij daarom heeft verzocht en er in het licht van de bijzondere omstandigheden van de zaak geen dwingende redenen zijn om niet op dat verzoek in te gaan"*⁶

Met andere woorden in de positieve wijze gesteld: indien de (van zijn vrijheid benomen) in verdenkinggestelde of zijn advocaat het vragen moet de bijstand van een advocaat toegelaten worden bij een verhoor na bevel tot aanhouding, tenzij er dwingende redenen bestaan in het licht van de bijzondere omstandigheden van de zaak om niet op dat verzoek in te gaan.

⁶ Cass. 9 april 2013; P12.2018N, al. 3, www.cass.be.

22

Categorie 4 (gearresteerde verdachten en toestand na bevel tot aanhouding)

- **Rechten na uitvaardiging van een bevel tot aanhouding**
 - **Huidige stand van zaken en streefdoel**

De implementatie van de Europese richtlijn vereist dat de toegang tot een advocaat nadat een bevel tot aanhouding werd verleend proactief wordt georganiseerd.

Het is niet dus niet voldoende om slechts "passief" te voorzien in het recht op bijstand indien de (van zijn vrijheid benomen) in verdenkinggestelde en/of zijn advocaat dit verzoeken. Die bijkomende voorwaarde creëert ongelijkheid tussen de (van zijn vrijheid benomen) in verdenkinggestelden omdat het mogelijk is dat juist de meest kwetsbare verdachte die de grootste nood heeft aan bijstand van een advocaat deze niet vraagt. Dit recht moet aan elke (van zijn vrijheid benomen) in verdenkinggestelde toegekend worden tenzij er inderdaad dwingende redenen zijn om geen bijstand toe te laten, sprake is van overmacht of afstand wordt gedaan.

23

Categorie 4 (gearresteerde verdachten en toestand na bevel tot aanhouding)

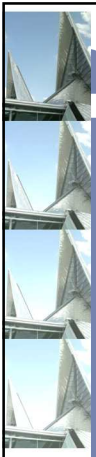
- **Rechten na uitvaardiging van een bevel tot aanhouding**
 - **Organisatie van de bijstand bij elk verhoor**

Schets van werkwijze met uitnodiging voor verhoor in het ontwerp van richtlijn besproken in de denktank Salduz

De overheid belast met het afnemen van een verhoor nodigt betrokkene uit voor het verhoor. In de uitnodiging die ten minste één vrije dag vóór de dag van het verhoor aan betrokkene wordt overhandigd wordt hij in kennis gesteld van

- zijn recht om tijdens het verhoor aangaande de feiten bijgestaan te worden door zijn advocaat of een advocaat aangeduid door de permanentie van de balie;
- dat de advocaat automatisch wordt opgeroepen via de permanentie van de balie gevisieerd in § 1 (van art 2bis WvH);
- dat het verhoor op zijn verzoek of op verzoek van zijn advocaat éénmalig onderbroken kan worden gedurende maximaal 15 minuten met het oog op een bijkomend vertrouwelijk overleg;

24

Categorie 4 (gearresteerde verdachten en toestand na bevel tot aanhouding)

- **Rechten na uitvaardiging van een bevel tot aanhouding**
 - **Organisatie van de bijstand bij elk verhoor**

Schets van werkwijze met uitnodiging voor verhoor in het ontwerp van richtlijn besproken in de denktank Salduz

- dat hij het recht heeft om vóór dit verhoor vertrouwelijk overleg te hebben met zijn advocaat in de gevangenis en dat de gevangenis de nodige faciliteiten daartoe zal voorzien;
- dat hij geacht wordt zijn advocaat zelf te hebben geraadpleegd en met hem overleg te hebben gepleegd over de feiten en hij wordt aangeraden dit vooraf te doen;
- indien de uitnodiging niet ten minste één vrije dag vóór de dag van het verhoor kan worden overhandigd wordt art. 2bis § 1 WvH toegepast (zijn de regels bij arrestatie wat impliceert dat een advocaat wordt opgeroepen via de webapplicatie en dat een vertrouwelijk overleg vóór het verhoor plaats vindt).

25

Categorie 4 (gearresteerde verdachten en toestand na bevel tot aanhouding)

- **Rol van de advocaat**

Art. 3, 3°, b) van de Europese richtlijn stelt dat: *"de lidstaten zorgen ervoor dat de verdachten of beklaagden het recht hebben dat hun advocaat bij het verhoor aanwezig is en daaraan daadwerkelijk kan deelnemen. Deze deelname geschiedt overeenkomstig procedures in het nationale recht, mits die procedures de daadwerkelijke uitoefening en de essentie van het desbetreffende recht onverlet laten"*.

Dit wordt in de voorafgaande overwegingen van de Europese richtlijn als volgt toegelicht:

"De advocaat kan tijdens een verhoor van de verdachte of de beklaagde door de politie of een andere rechtshandhavingsautoriteit of rechterlijke instantie, alsmede tijdens een hoorzitting voor de rechtbank, overeenkomstig die procedures onder meer vragen stellen, verduidelijking vragen en verklaringen afleggen, die dienen te worden geregistreerd overeenkomstig het nationale recht".

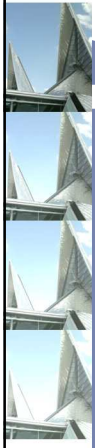
Categorie 4 (gearresteerde verdachten en toestand na bevel tot aanhouding)

- **Rol van de advocaat**

De omzendbrief COL 8/2011 stelde reeds dat te vermijden is dat tijdens het verhoor een tegensprekelijk debat zou ontstaan tussen de advocaat en de persoon die het verhoor afneemt; dat een soepele en constructieve toepassing van de wet echter is aan te bevelen; en dat het mogelijk is dat een advocaat pertinente suggesties of opmerkingen formuleert met betrekking tot het onderzoek. In de geest van het zoeken naar de waarheid is daar zeker rekening mee te houden.

Men moet bijzonder voorzichtig zijn om dit in een wettekst in te voegen zonder de nuancering dat dit kadert in de rol die reeds toebedeeld was aan de advocaat en zonder de precisering dat het niet de bedoeling is dat de advocaat antwoorden geeft in de plaats van de verhoorde persoon. Dit laatste zou immers het wezen van een verhoor volledig uithollen.

27

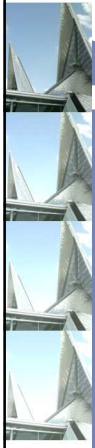
Categorie 4 (gearresteerde verdachten en toestand na bevel tot aanhouding)

Uitzonderlijke omstandigheden en dwingende redenen waarbij tijdelijk van het recht op bijstand van een advocaat kan afgeweken worden

De Europese richtlijn geeft een opsomming van de **uitzonderlijke omstandigheden en dwingende redenen** waarbij **tijdelijk van het recht op bijstand van een advocaat kan afgeweken** worden. Ze sluiten nauw aan bij de visie van de wetgever bij de totstandkoming van de wet van 13 augustus 2011: het gaat om de volgende redenen:

- 1) indien de **geografische afstand** waarop een verdachte zich bevindt het **onmogelijk maakt** om het recht op toegang tot een advocaat onverwijld uit te oefenen;
- 2) indien er sprake is van een **dringende noodzaak** om ernstige negatieve gevolgen voor het **leven, de vrijheid of de fysieke integriteit van een persoon te voorkomen**.

28

Categorie 4 (gearresteerde verdachten en toestand na bevel tot aanhouding)

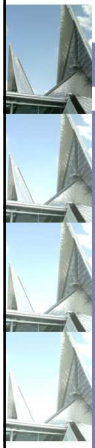
Uitzonderlijke omstandigheden en dwingende redenen waarbij tijdelijk van het recht op bijstand van een advocaat kan afgeweken worden

- 3) indien het onmiddellijk **optreden door de onderzoeksautoriteiten noodzakelijk is om te voorkomen dat de strafprocedure substantiële schade** wordt toegebracht.

Uitzonderlijke omstandigheden en dwingende redenen waarbij tijdelijk van het recht om een derde op de hoogte te laten brengen van de vrijheidsbeneming kan afgeweken worden

- 1) indien er sprake is van een **dringende noodzaak** om ernstige negatieve gevolgen voor het **leven, de vrijheid of de fysieke integriteit van een persoon te voorkomen**;
- 2) een dringende noodzaak om een situatie te voorkomen waarin **substantiële schade aan de strafprocedure kan worden toegebracht**.

29

Categorie 4 (gearresteerde verdachten en toestand na bevel tot aanhouding)

- **Definitie van het verhoor**

De considerans (20) preciseert dat voor de toepassing van de richtlijn **niet als verhoor geldt de eerste ondervraging**, door de politie of een andere rechtshandhavingsautoriteit, waarvan het **doel bestaat uit het identificeren** van betrokkenen, het controleren van wapenbezit of andere gelijkaardige **veiligheidskwesties**, dan wel het nagaan of een **onderzoek moet worden ingesteld, bijvoorbeeld tijdens controles langs de weg**, of tijdens regelmatig steekproefgewijze controles **wanneer de identiteit van een verdachte of beklagde nog niet is vastgesteld**.

- **Het invoegen van de video-opname van het verhoor ter controle**

De politieambtenaar-verhoorder moet in elk geval **ambtshalve** over de mogelijkheid beschikken om het **verhoor ter controle op te nemen**. Het betreft dan een video-opname van een gewoon verhoor waarvan een gewoon proces-verbaal van verhoor wordt opgesteld.

Ingeval van vrijheidsbeneming zou de via de webapplicatie van de balie opgeroepen advocaat of gekozen advocaat eveneens **de mogelijkheid moeten hebben om te opteren voor een video-opname van het verhoor i.p.v. bijstand tijdens het verhoor**. Dit verzoek lijkt enkel te kunnen uitgaan van de advocaat of minstens na overleg met de advocaat gelet op de zwakke positie waarin de persoon zich bevindt.

Confrontatie / Wedersamenstelling

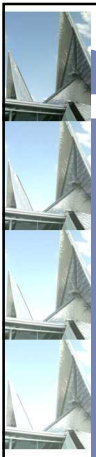
De omzetting van de richtlijn 2013/48/EU vereist de opname van meervoudige confrontaties en confrontaties in de wet naast de reeds voorziene reconstructie.

Verdachten die in een zwakke positie verkeren / minderjarigen

- EU-richtlijn

De considerans (50) van de EU-richtlijn onderstreept dat het openbaar ministerie, de rechtshandhavingsautoriteiten en de rechterlijke instanties daadwerkelijk de uitoefening van de rechten moeten bevorderen door bijvoorbeeld rekening te houden met de mogelijke kwetsbaarheid die het vermogen aantast van verdachten of beklaagden om het recht op toegang tot een advocaat en de andere rechten uit te kunnen uitoefenen.

Een van de **problemen** die uit de wet van 13 augustus 2011 volgt, inzonderheid uit art. 47bis, § 2, vierde lid Sv, is het **feit dat ingeval een minderjarige een schriftelijke uitnodiging krijgt met opgave van zijn rechten, hij zowel als een meerderjarige geacht wordt een advocaat te hebben geraadpleegd**. Zoals bij meerderjarigen wordt de afstand dan "impliciet". Deze bepaling kan onder spanning komen.

Confrontatie / Wedersamenstelling

Verdachten die in een zwakke positie verkeren / minderjarigen

- EU-richtlijn

Overeenkomstig die richtlijnen krijgt de minderjarige bij verhoor na schriftelijke uitnodiging met opgave van rechten toch nog de mogelijkheid uitdrukkelijk overleg te vragen met een advocaat en zal dit ook toegekend worden.⁷

Ondertussen werd de **webapplicatie van de balie aangepast** en geeft de laatste versie de **mogelijkheid** om een **permanenteadvocaat** op te roepen ook ingeval van een **minderjarige CATEGORIE 3**.

De **keuze van de advocaat** blijft een moeilijke **evenwichtsoefening** vermits aan de ene kant de ouders die **de ouderlijke macht** uitoefenen er uiteraard **belang** kunnen bij hebben om zelf een beslissing te nemen en daarin **tussen te komen** behoudens indien er een **belangenconflict** bestaat.

⁷ Omzendbrief CCL 12/2011 van het college van procureurs-generaal, p. 10.

22

Recht om communicatie met de consulaire autoriteiten

P.M.

EAB

De Belgische wetgeving is in overeenstemming met de richtlijn 2013/48/EU behoudens de invulling van het recht om ook in de uitvaardigende lidstaat een advocaat aan te wijzen.

33
